

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету

Калинич І.В./
« 31 » серпня 2020 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Ужгород – 2020

Назва курсу	Фізико-географічне районування
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра «Фізичної географії та раціонального природокористування»
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Антонюк О.С.
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	oksana.antonuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/enrol/index.php?id=961
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3/90 год.
Обсяг курсу	Аудиторних годин 44 , лекційних 30 год., практичних 14 год., самостійних 46 год.
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Вивчення особливостей та закономірностей поширення природних явищ та об'єктів, характеру існуючих взаємозв'язків між окремими земними сферами, компонентами природного середовища, процесами формування природних територіальних комплексів на території України та світу. Для студентів географічного факультету ДВНЗ «УжНУ».
Ключові слова	Фізико-географічне районування, природна зона, підзона, область, ареал, широтна зональність, висотна поясність, ландшафт, природно-територіальний комплекс.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Фізико-географічне районування» є розкриття знань про основи регіоналізації природних територіальних комплексів для потреб просторового планування господарства та охорони природи. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1); - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2); - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 3); - навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 5); - здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 6); - здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7); - здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах (ФК 3); - здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки (ФК 4); - здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах (ФК 5); - знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (ФК 7);

	- самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати (ФК 8). - здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності. (ФК 9).				
Пререквізити курсу	Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Фізико-географічне районування» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми (ОП): ОПП підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 106 «Географія»: ОК 2.2. «Загальне землезнавство»; ОК 2.7. «Основи картографії»; ОК 2.8. «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів»; ОК 2.16. «Фізична географія материків та океанів»; ОК 2.18. «Фізична географія та природно-ресурсний потенціал України».				
Очікувані результати навчання	Студент повинен знати теорію предметної області, зв'язок фізико-географічного районування з іншими науками природничого циклу		ПРН 1		
	Знати закономірності поширення та властивості функціонування фізико-географічних одиниць;		ПРН 1, 3		
	Знати закономірності, які визначають внутрішню єдність природи регіонів України і їх природні відмінності;		ПРН 3,5		
	Знати методику польових обстежень і підготовки ґрунту до аналітичних робіт, послідовність виконання аналізів різного ступеня складності.		ПРН 6, 8		
	Уміти діагностувати основні фізико-географічні одиниці та елементарні фізико-географічні процеси.		ПРН 7		
	Уміти оформляти картографічні твори із застосуванням сучасних технологій, прийомів та методів.		ПРН 6		
	Володіти можливостями застосування результатів аналітичних досліджень для якісної оцінки територій, ландшафтних одиниць, застосовувати їх до професійної діяльності.		ПРН 8		
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Форми та методи навчання – лекції, практичні заняття та самостійна робота студентів згідно програми курсу. Форми організації контролю знань, система оцінювання – усне експресопитування, виконання практичних робіт, контрольна робота, екзамен. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності – лекції. Наочні методи – ілюстрації, використання картографічних, демонстраційних матеріалів. Практичні методи – виконання практичних робіт. Методи контролю та самоконтролю – виконання самостійної роботи, усна та письмова перевірка знань.				
Необхідне обладнання	Технічні засоби: дидактичні матеріали, сайт електронного навчання, презентаційні матеріали. Обладнання: навчальні настінні карти (фізичні), атласи, топографічні карти, контурні карти для практичних робіт.				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни				
	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)

	Практичні (семінарські) заняття	7	35	7	35
	Презентація			1	15
	Реферат	1	15		
	Модульна контрольна робота	1	50	1	50
	Разом	9	100	9	100
	Критерії оцінювання модульної контрольної роботи Модульний контроль проводиться у формі аудиторної письмової контрольної роботи з тем змістовного модуля. На модульну контрольну роботу відводиться 50 балів. Модульний контроль - форма контролю на яку відводиться 50 балів, проводиться у вигляді письмової контрольної роботи. Контрольною роботою передбачено відповіді на питання трьох рівнів. Питання першого рівня оцінюються у 5 балів, їх два - загалом 10 балів. Питання другого рівня оцінюються у 10 балів, їх два – загалом 20 балів. Питання третього рівня – тестові, оцінюються по одному балу, загальною кількістю 20. Максимальна сума балів за модульну контрольну роботу – 50. Підсумковий контроль знань – залік, проводиться у формі усної перевірки знань – відповідей на питання для підсумкового контролю, та здачі фізико-географічного мінімуму. Допуск до заліку надається за умови написання першої та другої модульних контрольних робіт. Усне опитування оцінюється у 15 балів та фізико-географічний мінімум у 10 балів. За залік максимум 25 балів. Залік може виставлятися автоматично за умови набору студентом 60 балів за обидва модулі.				
Підсумковий контроль, форма	залік				
Зміст курсу	<i>Змістовий модуль 1. Історія становлення, сутність та особливості фізико-географічного районування.</i> Тема 1. Фізична географія як наука про географічну оболонку і складові її природно територіальних комплексів різних рангів. Районування як система територіального поділу. Фізико- географічне районування і його сутність. Тема 2. Методологічні основи фізико-географічного районування. Зв'язок з іншими науками. Наукове і прикладне значення фізико-географічного районування. Тема 3. Історія становлення і розвитку вчення про фізико-географічне районування. Передумови виникнення фізико -географічного районування. Тема 4. Сучасний етап - схеми районування М. А. Солнцева , Ф. М. Мількова , М. І. Михайлова , Маринича. Тема 5. Фізико-географічне районування західних областей України П.Цися, К.Геренчука, М.Койнова. Фізико-географічне районування за кордоном. Тема 6. Сучасне фізико-географічне районування в зарубіжних країнах. Тема 7. Об'єкт фізико-географічного районування. Континуально і дискретність географічної оболонки. Фактори її диференціації. Тема 8. Одиниці фізико -географічного районування як системи. Їх структура. Межі фізико-географічних одиниць, їх види і особливості. Специфіка функціонування фізико-географічних одиниць. <i>Змістовий модуль 2. Принципи та методи фізико-географічного</i>				

	<i>районування.</i> Тема 9. Принципи фізико-географічного районування. Генетичний принцип районування. Його сутність і значимість. Принцип зональності. Вертикальна зональність у горах. Типи структур вертикальної зональності та чинники їх визначають. Тема 10. Принцип азональні. Його значення в диференціації ПТК регіональної розмірності . Принцип секторності (довготний). Тема 11. Ряди зональності. Зонально-азональний принцип, його сутність. Принцип комплексності , його сутність та переваги. Тема 12. Система таксономічних одиниць. Класифікація комплексів в залежності від принципу районування. Однорядні і дворядні системи. Тема 13. Одиниці вищого рівня диференціації (географічна оболонка, материк, пояс). Головні діагностичні ознаки фізико-географічної країни, області, провінції, райони. Особливості фізико -географічного районування гірських країн . Тема 14. Ландшафтний метод районування. Використання при фізико-географічному районуванні картографічних, аерокосмічних, палеогеографічних, геофізичних, геохімічних, математичних методів. Тема 15. Прикладне районування. Ландшафтна карта фізико-географічного районування як основа для різнопланових прикладних карт. Проблеми фізико-географічного районування різних регіонів. Використання фізико-географічного районування для різних галузей географічної науки.
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. Гудзевич А. В. Просторово–часова організація сучасних ландшафтів: теорія і практика : монографія / – Вінниця : Віндрук, 2012. – 434 с. 2. Исаченко А. Г. Основы ландшафтоведения и физико-географического районирования. М.: Высшая школа, 1965, 327 с. 3. Маринич О.М. Фізична географія України : підручник / О.М. Маринич, П.Г.Шищенко - К. : Знання, 2005. – 511 с. 4. Исаченко А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. М.: Высшая школа, 1991, 366 с. 5. Михайлов Н. И. Физико-географическое районирование. М.: Изд-во МГУ, 1986, 183 с. 6. Федина А. Е. Физико-географическое районирование. М.: Изд-во МГУ, 1981, 128 с. Допоміжна література 1. Николаев В. А. Проблемы регионального ландшафтоведения. М.: Изд-во МГУ, 1979, 160 с. 2. Сочава В. Б. Введение в учение о геосистемах. Новосибирск.: Наука, 1978, 320 с. 3. Геоморфология в Украине: новітні напрямки і завдання. – К.: [б.в.],1999. – 188 с. 4. Заставний Ф. Д. Географія України : навч. посіб. для студ. внз / Ф. Д. Заставний. У 2-х кн. – Л. : Світ, 1994. – 472 с
Інформаційні ресурси	1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни: https://collectedpapers.com.ua/category/physic_geog_region http://www.kspu.edu/FileDownload.aspx/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%20%D0%A4%D0%93%D0%A3.pdf?id=8c653001-dc4a-47ef-8326-c437ff313cb1 https://drive.google.com/file/d/0B1Zgi-4Uz3wFLVdFZEzZWDI6Q0k/edit 2. Освітні портали: http://aokornus.at.ua/BOOKS/Laboratorni_roboty.pdf

<https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26224>
<https://geomap.com.ua/uk-g8/883.html>
<https://sites.google.com/site/geografiukraieni2015/fiziko-geograficne-rajonuvanna>

Питання для підсумкового контролю

**Питання для підсумкового контролю
Змістовий модуль І**

1. Фізична географія як наука про географічну оболонку і її складові.
2. Суть фізико- географічного районування.
3. Методологічні основи фізико-географічного районування.
4. Зв'язок фізико-географічного районування з іншими науками.
5. Вкажіть наукове і прикладне значення фізико-географічного районування.
6. Історія становлення і розвитку вчення про фізико-географічне районування.
7. Передумови виникнення фізико -географічного районування.
8. Етап емпіричного районування.
9. Етап активного фізико -географічного районування великих регіонів.
10. Фізико-географічне районування західних областей України П.Цися, К.Геренчука, М.Койнова.
11. Фізико-географічне районування за кордоном - роботи Е. Д. Гербертсона, Д.Ф. Анстеда, Є. Тейлора, А. Гетнера, Відаль-де-ля-Бланша, Л. Галлуа, З. Пассарге.
12. Сучасне фізико-географічне районування в зарубіжних країнах
13. Об'єкти фізико-географічного районування
14. Фактори диференціації географічної оболонки.
15. Одиниці фізико-географічного районування.
16. Межі фізико-географічних одиниць, їх види і особливості.
17. Специфіка функціонування фізико-географічних одиниць.
18. Принципи фізико-географічного районування.
19. Генетичний принцип районування. Його сутність і значимість.
20. Принцип зональності.
21. Вертикальна зональність у горах. Типи структур вертикальної зональності та чинники їх визначають.
22. Принцип азональності. Його значення в диференціації ПТК.
23. Принцип секторності (довготний) Вплив площі, конфігурації материків, особливостей циркуляції атмосфери, географічного положення материків.
24. Ряди зональності. Зонально-азональний принцип, його сутність.
25. Принцип комплексності , його сутність та переваги при проведенні фізико-географічного районування.
26. Одиниці вищого рівня диференціації (географічна оболонка, материк, пояс).
27. Головні діагностичні ознаки фізико-географічної країни, області, провінції, району.
28. Особливості фізико -географічного районування гірських країн .
29. Методика фізико -географічного районування. Районування "зверху" і "знизу".
30. Ландшафтний метод районування.

Змістовий модуль 2

31. Використання при фізико-географічному районуванні картографічних, аерокосмічних, палеогеографічних, геофізичних, геохімічних, математичних методів.
32. Моделювання при проведенні фізико-географічного районування.

	Геоінформаційні системи. 33. Принципи виділення зональних та азональних ПТК. 34. Принципи виділення географічних поясів. 35. ПТК материків та океанів 36. Принципи виділення фізико-географічних країн. 37. Характеристика зони арктичних та антарктичних пустель. 38. Характеристика зон тундри та тайги. 39. Характеристика зони лісотундри. 40. Характеристика зони мішаних лісів. 41. Характеристика зони широколистих лісів. 42. Характеристика зони лісостепів. 43. Характеристика степової зони . 44. Характеристика зони напівпустель та пустель. 45. Характеристика зони саван і рідколісся. 46. Характеристика зони перемінно-вологих мусонних лісів. 47. Характеристика зони вологих екваторіальних лісів. 48. Характеристика зони твердолистих вічнозелених лісів та чагарників (середземноморської). 49. Фізико-географічні краї України, їх виділення та характеристика. 50. Причини виділення фізико-географічних областей. 51. Принципи виділення фізико-географічних районів. 52. Найдрібніші одиниці фізико-географічного районування. Ландшафти. 53. Природні зони України. 54. Характеристика зони мішаних лісів України. Склад, особливості 55. Характеристика лісостепової зони України. 56. Характеристика степової зони України. 57. Характеристика фізико-географічної країни Українських Карпат. 58. Характеристика фізико-географічної країни Кримських гір 59. Прикладне районування. 60. Проблеми фізико-географічного районування різних регіонів. 61. Використання фізико-географічного районування для різних галузей географічної науки.